

Силабус курсу Етнокультурний аспект природокористування

Освітній ступінь – магістр
Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 101 Екологія
Освітньо-наукова програма «Екологія»
Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 1 рік, I семестр

Компонент освітньої програми: вибірковий

Дні занять: понеділок, 11.10-12.30, ауд. 155
Консультації: вівторок, 12.45, ауд. 158

Мова викладання: українська

Керівник курсу

канд. географ.наук, доц. **Барна Ірина Миколаївна**

Контактна інформація irynabarna@tnpu.edu.ua; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає в оволодінні знаннями про особливості природокористування етнічних спільнот, які зумовлені природними та соціально-культурними умовами формування етносу, вивченні типів та способів використання етносами природного середовища і їхнього впливу на нього, встановленні закономірностей освоєння представниками етнічних спільнот компонентів природно-географічного середовища.

Засвоєння студентами основ еколого-географічного та етнекологічного аналізу результатів природокористування представників етнічних спільнот в різних еколого-географічних умовах середовища формування та становлення етносу забезпечує вдосконалення системи знань екологів в контексті реалізації концепції сталого розвитку.

Зміст дисципліни «Етнокультурний аспект природокористування» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері екології, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Темати	Результати навчання
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Природокористування як складова життєзабезпечення етнічних спільнот	
1	ТЕМА 1. Природокористування з позиції етнічної екології	Знати: ✓ значення природокористування у життєзабезпеченні етнічних спільнот; ✓ роль природного середовища на різних етапах розвитку етносів; ✓ особливості формування і типи традиційного природокористування етнічних спільнот; ✓ матеріальні атрибути природокористування. Вміти: ✓ з'ясувати вплив етносів стан навколишнього середовища; ✓ встановити особливості традиційного природокористування; ✓ встановити причинно-наслідкові зв'язки наявних екологічних проблем із особливостями природокористування.
2	ТЕМА 2. Вплив довкілля на особливості природокористування етносів	
3	ТЕМА 3. Концепція етногенезу Л.М. Гумільова	
4	ТЕМА 4. Формування традиційного природокористування	
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Особливості систем природокористування етнічних спільнот світу	

5	ТЕМА 5. Детермінація традицій природокористування природно-географічними чинниками	Знати: ✓ вплив компонентів довкілля, залучених у природокористування, на процес етногенезу; ✓ особливості традиційного природокористування етнічних спільнот різних кліматичних поясів, що проявляються у національних типах житла, одягу, кухні, медицині, поселенській структурі тощо; ✓ екологічні наслідки різних типів природокористування. Вміти: ✓ з'ясувати тип природокористування етносів і його екологічні наслідки; ✓ встановити особливості систем традиційного природокористування етносів відповідно до природно-географічних умов етнічної території; ✓ встановити причинно-наслідкові зв'язки наявних екологічних проблем із типом природокористування етнічних спільнот; ✓ оцінити перспективи традиційного природокористування етносів.
6	ТЕМА 6. Традиції природокористування етнічних спільнот помірною кліматичного поясу	
7	ТЕМА 7. Природокористування етнічних спільнот в екстремальних умовах існування	
8	ТЕМА 8. Природокористування етносів в умовах спекотного клімату	
9	ТЕМА 9. Формування системи природокористування на острівних територіях	

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
K06	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
K10	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем
K12	Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності
K15	Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог

Формування програмних результатів навчання

Індекс в матриці ОП	Програмні результати навчання
ПР 01	Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля
ПР 02	Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності
ПР 12	Уміти оцінювати ландшафтне і біорізноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища
ПР 13	Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля

Літературні джерела

1. Барна І.М. Екологічна складова української ментальності у традиційному природокористуванні // Подільські читання: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 травня). – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – С. 266-268.
2. Барна І.М. Етнічна екологія: навчально-методичні рекомендації до практичних занять з курсу для студентів спеціальності 7.04010601 «Екологія, охорона навколишнього середовища*» –Тернопіль: ТНПУ, 2014. – 40 с.
3. Барна І.М. Етнокультурний аспект природокористування (стаття). // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль, 2008. – № 1. – С. 222 – 225 .
4. Барна І.М. Етнокультурні традиції раціонального природокористування / Тернопільщина: цілі і потенціал сталого природокористування.– СМП «Тайп», 2016. – С.309-348.
5. Барна І.М. Етносоціальна дійсність в контексті буття етносу (тези). //Суспільно-географічні проблеми розвитку продуктивних сил України: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції – К.: ВРЛ Обрії, 2004. – С.194-195.
6. Барна І.М. Природно-географічні чинники формування етнічного складу населення Тернопільщини (стаття). // Екологічна географія: історія, теорія, методи, практика: Матеріали II міжнародної конференції. – Тернопіль, 2004. – С. 105 – 111.
7. Барна І.М. Природно-географічні чинники формування традиційного природокористування на матеріалах Тернопільської області // Подільські читання: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 травня). – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – С. 105-106.
8. Барна І.М. Традиційне природокористування та «химерний етнос» (стаття). // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль, 2008. – № 2. – С. 198 – 202.
9. Бромлей Ю.В. Культура и этнические аспекты экологии // Общество и природа. М., 1981. – С.88-89.
10. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли. – Л., 1989. – 496 с.
11. Заставний Ф. Д. Українські етнічні землі. – Львів: Світ, 1993. – 176с.
12. Козлов В.И. Этническая экология. – М.: Наука, 1991. – 230 с.
13. Крисаченко В., Мостяев О.Україна: природа і люди. – К.: НІСД, 2002. – 623с.
14. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика. – К.: Заповіт, 1996. – 352 с.
15. Культура і побут населення України. Навчальний посібник. За ред. В. І. Наулко. – К., 1993.
16. Панасенко Б.Д. Фізична географія материків та океанів: Навчальний посібник. В 2 ч.– Вінниця: ГІПАНІС, 2001. - 410 с.
17. Панасенко Т. Етнос та ландшафт: аспекти взаємодії // Ландшафти і сучасність: Збірник наукових праць.– Київ – Вінниця: «Гіпаніс», 2000. – С.173-176.
18. Тиводар М. Етнологія: Навч. посібн. – Львів: Світ, 2004.– 624 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час тестів заборонені (у т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-4) усне опитування, тести, завдання	40
Модуль 2 (теми 5-9) усне опитування, тести, завдання	50
Проект (теми 1-9)	10

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) навчальний контент (розширений план лекцій);
- 2) тематика та зміст практичних робіт;
- 3) зміст індивідуально-дослідницького завдання (проєкту);
- 4) електронне навчання в системі MOODLE.